

ԿՐՕՆԱԿԱՆ

ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՀԵՏՔՈՎ

Ա.

Պատուիր Հենրի Մէկսուէլը սաստիկ անհանգիստ էր: Արդէն ուրբաթ էր, իսկ նա կիրակի օրուայ քարոզի դեռ կէսն անգամ չէր պատրաստել: Ամբողջ շաբաթն այլ և այլ գործով կամ խնդրով դիմողները թոյլ չէին տուել նրան կենդրոնանալու: Վերջապէս Մէկսուէլը վճռեց այլ ևս ոչ ոքի չընդունել, մինչև բոլորովին պատրաստի առաջիկայ կիրակէի քարոզը:

Նա առանձնացաւ իւր դրասենեակը, դուռը փակեց և սկսեց մտածել՝ սենեակում անց ու դարձ անելով: Նա քարոզի նիւթ էր ընտրել Պետրոս առաքեալի կաթուղիկեայց թղթից հետեւեալ բնաբանը. «Ի՞նչ մի առաւելութիւն է, եթէ համբերում էք, երբ ձեզ ձեր գործած յանցանքի համար տանջում են: Իսկ եթէ բարի գործելու պատճառով էք պատժւում ու համբերում, այդ է հաճելի Աստուծուն: Որովհետև հէնց այդ կերպ ընթանալու համար էլ կոչուած էք. Քրիստոս ձեզ համար մեռաւ և օրինակ տուեց ձեզ, որ գնաք նորա հետքով» (Ա. Պետրոս, Բ. 20—21):

Մէկսուէլն իւր քարոզի մէջ այն միտքն էր արծարծում, թէ Յիսուս միայն խաչի վրայ չտանջուեց. այլ նրա ամբողջ կեանքը, Աստուծոյ արքայութեան քարոզութիւնը լի էր տանջանքով և հաւատացող քրիստոնեան՝ մարդկանց մէջ յանուն Աստուծոյ արքայութեան գործելով՝ պարտաւոր է հետեւելու Փրկչի տուած օրինակին: Քրիստոսի աշակերտի համար արդարութեան ծառայելու ճանապարհը անխուսափելի կերպով կը լինի նաև խաչի ճանապարհ: Մարդկութեան համար Աստուծոյ Որդու զո-

հուիլը մեզնից ևս զօհ է պահանջում՝ Աստուծոյ գործի համար։

Մէկսուէլը հասել էր արդէն քարոզի վերջին մասին և կամենում էր ցոյց տալ Քրիստոսին հետեւելու եղանակներն ու կարգով թուել մի առ մի, երբ յանկարծ դռան զանգը խփեցին։

Մէկսուէլը մօտեցաւ լուսամուտին տեսնելու թէ ով է։ Դռան մօտ կանգնած էր միջին տարիքի մի մարդ։ Հագուստը հասարակ, դէմքը հիւանդոտ։

— Ի՞նչ էք կամենում, հարցրեց Մէկսուէլը։

— Ես կուզէի տեսնել պատուոյն։

— Պատուորը ես եմ։

— Ես գործ եմ փնտռում, շփոթուած ասաց խեղճ մարդը՝ գլխարկը վերցնելով, և կարծում եմ, թէ դուք կարող էք ինձ օգնել մի գործ ճարելու։

— Յաւօք սրտի ոչինչ չեմ կարող անել ձեզ համար, ասաց Մէկսուէլը։ Այժմ առհասարակ դժուարութեամբ է գործ գտնուում։

— Դիտեմ, համաձայնեց խնդրողը, բայց ես ամբողջ շաբաթն առանց հացի եմ մնացել։ Շնորհ արէք խնդրեմ, եթէ կարելի է, մի յանձնարարական տալու երկաթուղու վարչութեան անունով կամ մի այլ տեղի համար։ Ես ծայրայեղ կարիքի ու յուսահատութեան մէջ եմ։ չգիտեմ թէ ինչ անեմ, շարունակեց խեղճը՝ կեղտոտ գլխարկը ձեռքին պտտեցնելով։

— Դժուար թէ իմ տոմսակն օգնի ձեզ տեղ գտնելու, ասաց պատուորը, և հիմա էլ սաստիկ զբաղուած եմ։ Ներեցէք ինձ, քարոզ եմ պատրաստում կիրակի օրուայ համար։ Էլի փնտռեցէք, յոյս ունեմ, որ մի գործ կը գտնէք ձեզ համար։

Պատուորը փակեց լուսամուտը, իսկ բանւորը հեռացաւ, մոռանալով նոյն իսկ գլխարկը ծածկել։ Նրա խղճալի կերպարանքը ծայրայեղ կարիք ու զրկանք էր արտայայտում։ Պատուորը մի րոպէ մնաց կանգնած, ապա մօտեցաւ սեղանին և հառաչելով շարունակեց պատրաստել

ընդհատուած քարոզը:

Այլ ևս նրան խանդարող չեղաւ, և երեկոյեան քարոզն արդէն պատրաստ էր: Մնում էր միայն մի լաւ սերտել, իսկ դրա համար դեռ մի ամբողջ օր կար:

Այդ կիրակի Ռայմոնդում եղանակը հրաշալի էր: Ժողովուրդը խմբերով եկեղեցի էր գնում: Երբ ժամը 11-ին ժամերգութիւնը սկսեց, եկեղեցու ընդարձակ շինութիւնը արդէն լցուած էր Ռայմոնդի ընտիր և ունեւոր հասարակութեամբ: Այդ եկեղեցին, որի քահանան էր Մէկսուէլը, յայտնի էր իւր երգեհոնով, գեղեցիկ քարոզներով և հրաշալի երգեցիկ խմբով: Այդ օրը սաղմոսներն ու աղօթքները համաձայնեցրած էին քարոզի բովանդակութեանը: Յայտնի երգչուհի Հռաքել Վինսլուս քարոզից անմիջապէս առաջ երգեց հետեւեալ յուզիչ երգը:

«Քեզ հետեւելով և ես կը վերցնեմ իմ խաչը, ո՛վ Փրկիչ,
կը դնամ ուր տանում է Քո ճանապարհը, թողնելով
ամեն ինչ»:

Հռաքելի ձայնը հնչում էր արծաթի պէս, և նրա երգը աւելի տրամադրեց ունկնդիրներին քարոզ լսելու: Հենքի Մէկսուէլը բարձրացաւ ամբիոն: Եկեղեցում լռութիւն տիրեց: Ռայմոնդի մայր եկեղեցու ծխականները սիրում էին իրենց պաստորի քարոզը: Նա խօսում էր եռանդով, խելացի և գեղեցիկ: Ունէր հնչուն ձայն և սիրուն ձևեր: Ինչպէս միշտ, նոյնպէս և այդ օրը Մէկսուէլի քարոզն աշխուժով լի և հետաքրքրական էր: Ունկնդիրները հետեւում էն պաստորի քարոզին խորին ուշադրութեամբ: Յանկարծ ամենքի ուշադրութիւնը մի այլ կողմ դարձաւ: Հազիւ Մէկսուէլը վերջացրել էր իւր քարոզը և դեռ ամբիոնից չէր իջել, երբ յետին շարքերից մի ձայն լսուեց և, մինչ ժամաւորները կը հասկանային թէ ո՞վ է և ինչ է ասում, խօսողը մօտեցաւ ամբիոնին ու դարձաւ դէպի ժողովուրդը:

— Ներեցէք, ասաց նա, ես հարբած չեմ և ոչ էլ խելագար: Ես մի խեղճ և անվնաս մարդ եմ. անգործ

մնացած մի հասարակ բանուոր: Իմ դրութիւնը շատ ծանր է: Ես մտայ եկեղեցի աղօթելու և ամբողջ ժամանակ, որ կանգնած եմ եկեղեցում, շարունակ զարմանում էի այստեղ տեսածներին ու լսածներին վրայ: Ես զգում եմ, որ այլևս այս աշխարհի բնակիչ չեմ, և որ իմ օրերը հաշուած են. ուստի ցանկանում եմ իմանալ ինչ է նշանակում այստեղ լսածս կոչը. «գնանք Քրիստոսի յետևից և և նրա հետքով»:

Հենրի Մէկսուէլը ցնցուեց: Խօսողն այն մարդն էր, որ ուրբաթ առաւօտեան եկել էր իւր մօտ, և այժմ՝ ցնցոտիներով ծածկուած թափառաշրջիկի տեսքով այդ մարդը կանգնած էր նրա առաջ որպէս մի կենդանի յանդիմանութիւն:

Շփոթուած Մէկսուէլը չգիտէր ինչ անէր. իսկ բանուորը, կարծես, չնկատելով իւր արտասովոր վարմունքի շնորհիւ առաջ եկած շփոթութիւնը, շարունակում էր խօսել:

— Ամբողջ Ամերիկայում զանազան արդիւնաբերական ընկերութիւնների և գործարանների մէջ կռիւ է մղւում: Մեծ գրամատէրերը կազմել են ահագին գրամագլուխ ունեցող ընկերութիւններ, որպէս զի ճնշեն մասնաւոր ձեռնարկողներին, և ապրանքների գները սաստիկ իջեցրել են, որի պատճառով փոքրիկ գործարաններից շատերը ստիպուած դադարեցրել են իրենց աշխատանքը: Հազարաւոր բանուորներ մնացել են առանց հացի: Ես ևս, լինելով այդ բազմաթիւ թշուառներից մէկը, ամբողջ ամառն ու աշունը մնացել եմ պարապ: Ես կլին ու երկու երեխայ ունէի: Ծնկերը մեռաւ հէնց այն ժամանակ, երբ ես նոր էի գործից զրկուել. բժիշկն ասում էր, թէ պատճառը մօր վատ սնունդ ստանալն էր. ինչ վատ սնունդ... Յաճախ տանն օրերով հաց չէր գտնւում: Եւ չէ՞ որ ես մենակ չեմ, շատերն են իմ դրութեան մէջ: Ես չեմ գանգատւում, չեմ տրտնջում: Ո՛չ, ես ասում եմ միմիայն ինչ որ եղել է: Այնտեղ յետևում նստած, ձեր երգեցողութիւնն ու պատարի քարոզը լսելով, ես մտածում

էի, թէ որքան է համապատասխանում մեր կեանքին այն, ինչ որ դուք «Քրիստոսին հետեւեր» էք անուանում, ինչ էր ուզում ասել Փրկիչը «եկէք իմ յետեւից» խօսքերով:

Պատասխան տալով էր, թէ Քրիստոսի աշակերտն անպատճառ պէտք է գնայ նրա հետքով և թուում էր մի առ մի այդ միջոցները, խոնարհութիւն, հաւատ, սէր և անձնուրացութիւն: Ի՞նչպէս են հասկանում քրիստոնեաները «Փրկչի շաւղով ընթանալը»-ը: Արդեօք դուք ուրանում էք ձեր անձը և առնում էք ձեր վրայ ամբողջ մարդկութեան տանջանքը, ինչպէս որ այդ արաւ մարդկութեան Փրկիչը: Ես նոր եմ եկել այստեղ դործ դստեւրու: Դուք ձեր մէջ ունիք հինգ հարիւրից աւելի ինձ նման անգործ մնացած խեղճ բանուորներ, շատերն ընտանիքի տէր: Ասացէք խնդրեմ, ինչ են նշանակում ուրեմն ձեր խօսքերը: Ո՞վ Յիսուս Փրկիչ, ես առնում եմ իմ խաչը, որպէս զի, ամեն ինչ թողած, դամ Քո յետեւից»:

Փրկիչն անապատում կերակրեց քաղցեալներին: Ի՞նչպէս է որ, ձեր մէջ՝ հացի, մսի, բանջարեղէնի ու մրգեղէնի առատութիւն լինելով հանդերձ, սովամահ են լինում ձեր եղբայրները: Երկու ամիս առաջ մեռաւ իմ խեղճ կինը: Մեզ բնակարանից դուրս արին վարձ չվճարելու պատճառով, իսկ տանտէրը չէ որ նոյնպէս քրիստոնեայ էր: Ասացէք, միթէ Քրիստոս դուրս կանէր իւր բնակարանից անդամներին: Մեր երեխայի հետ երկու օր գիշեր-ցերէկ թափառում էինք դուրսն անձրևի տակ, մինչև որ մեզ մի ընկեր—բանուոր իւր տան մէջ պատըսպարեց: Կինս հիւանդացաւ և երեք օրից յետոյ մեռաւ: Աղջիկս մնաց ընկերիս մօտ, իսկ ես այժմ մեռնելու վրայ եմ: Կրկնում եմ, ես չեմ յանդիմանում ձեզ, ոչ ոքի չեմ մեղադրում: Ես հասկանում եմ, որ դուք չէք կարող ոչնչացնել կարիքը, սովը, խեղդող նկուղները, բայց ասացէք ինձ, ի սէր Աստուծոյ, ի՞նչն էք դուք «Քրիստոսին հետեւեր» անուանում: Ես լսեցի, թէ ինչպէս դուք երգում էիք այստեղ:

«Ամեն քան Յիսուսի համար, ամեն ինչ Նրա համար,
 Նրա միջոցով փրկագործուած իմ ամբողջ էութիւնը,
 իմ բոլոր մտածմունքներն ու գործերը,
 իմ կեանքի բոլոր օրերն ու ժամերը,
 Ամեն ինչ Նրա՝ աշխարհի Փրկչի համար»:

Ահա, յետևում աթոռի վրայ նստած, կրկին մտած-
 մունքների մէջ ընկայ, թէ ինչ էք հասկանում դուք այդ
 ասելով: Ինձ թւում է թէ երկիրը կը դադարէր թշուա-
 ռութեան վայր լինել, եթէ որ այդպիսի օրհներգներ եր-
 գող մարդիկ նոյն խօսքերը կեանքի մէջ դարձնէին:
 Իսկ եթէ օրհներգի և քարոզի խօսքերը չեն իրագործ-
 ւում, էլ ինչի՞ է պէտք երգել կամ խօսել: Ո՞ւմն ենք
 խաբում մենք. մեզ, միսեանց, թէ Աստուծուն: Գուցէ
 ես սխալում եմ, սակայն հաւատում եմ, որ եթէ ինձ
 մօտ, իրենց քրիստոնեայ անուանող մարդոց փոխարէն,
 ինքը Քրիստոսը լինէր, իմ կիներն ու երեխաները այսպէս
 վաղաժամ գերեզման չէին իջնիլ և ես այժմ չէի նա-
 խանձիլ նրանց խաղաղ անգործութեանը: Բացատրեցէք
 ինձ, եթէ կարող էք, մեր կեանքին տիրող հակասութիւնը,
 թեթեալը քրիստոնէաբար իմ տանջուած հոգին: Այդ
 ամենը անցել գնացել է, գուցէ հէնց այդպէս էլ պէտք է
 լինէր, սակայն ես չեմ հասկանում ձեր արած խոստումը
 Քրիստոսին հետևելու, Նրա հետքով ընթանալու. ես
 խնդրում եմ . . .

Խօսողը չվերջացրեց. նա ձեռքը ճակատին դրեց ու
 յանկարծակի երեսի վրայ վայր ընկաւ:

Հենրի Մէկսուէլը իջաւ ամբիոնից և մօտենալով գե-
 տին փռուած մարդուն, ընկաւ ծնկների վրայ, եկեղեցում
 բժշկ ևս կար. նա մօտեցաւ, ականջ դրաւ սրտին և
 ասաց. խեղճը դեռ կենդանի է, բայց միայն ուշագնաց է
 եղել: Հիւանդին տարան պատուրի տունը:

Այդ օրուանից Հենրի Մէկսուէլի կեանքում մի նոր
 շրջան սկսուեց, սակայն դեռ ոչ ոք և հէնց ինքը պատ-
 տօրը չէր կարող կարծել, թէ այդ դէպքը այնքան մեծ
 ազդեցութիւն պէտք է անէր նրա աշխարհահայեացքի:

համոզումների և նոյն իսկ կեանքի եղանակի վրայ,

Ժամաւորները ցրուեցին լուռ և մտախոհ։ Այդ դէպքը ամենքի վերայ զօրեղ տպաւորութիւն դարձեց։ Ամբողջ շաբաթուայ ընթացքում ծիականների մէջ շարունակ հիւանդ բանուորի մասին էր խօսուում, որի դրութիւնը, բժշկի ասելով, հետզհետէ ծանրանում էր։

Մէկսուէին ու իւր կինը միասին ամեն քնքշութեամբ խնամում էին հիւանդին։ Նրանք մի ժամ անգամ չէին հեռանում հիւանդի մօտից գիշեր-ցերեկ։ Մական հիւանդի դրութիւնն օր օրի վրայ ծանրանում էր։ Երբեմն նա մոռացութեան մէջ էր ընկնում և կանչում էր իւր աղջկան, որին թողել էր իւր բանուոր ընկերոջ մօտ։ Հեռագրով կանչեցին աղջկան, և շաբաթուայ վերջին նա արգէն հօր անկողնու մօտ էր։ Հիւանդը քնքոյշ սիրով բռնեց աղջկայ ձեռքը և շնորհակալութեան արցունքն աչքերին ասաց պատօրին։

— Ես գիտեմ, որ շուտով պէտք է մեռնեմ, բայց այժմ այդ ինձ չի սարսափեցնում այլևս։ Ես հանգիստ եմ աղջկանս և իմ մօտին։ Աղջիկս չի կորչիլ ձեզ մօտ, դուք նրան կը խնամէք։ Իսկ ես այժմ թեթեւ եմ զգում ինձ։ Ես տեսնում եմ, որ երկրի վրայ այնուամենայնիւ բրիտանական սէր գոյութիւն ունի։ Դուք դէպի ինձ բարի, չափազանց բարի եղաք։ Ես զգում եմ, որ Յիսուս նոյն կերպ կը վարուէր։ Ձեր օրինակից ես համոզուեցի, որ եթէ մարդիկ ուղենային, կարող էին ամեն ժամանակ և ամեն դէպքում հետեւել Քրիստոսին, գնալ Նրա հետքով։

Հիւանդը դժուարութեամբ էր խօսում։ Նրա շունչը կտրւում էր, վախճանը մօտ էր։

— Թանկագին պատուր, շարունակեց հիւանդը՝ բռնելով Նրա ձեռքը, ան, եթէ իմանայիք որքան հեշտ է մեռնելը հաւատալով Քրիստոսին, Նրա սիրոյ ու արդարութեան ուժին երկրի վրայ... Ասացէք նրանց, որոնց ես խօսեցի եկեղեցում... Հրաւիրեցէք նրանց դէպի Քրիստոս... գնացէք Քրիստոսի յետևից... կոչեցէք ուրիշներին Նրա հետքով ընթանալու... Միմիայն այդ կերպ ընթանալով մար-

դիկ կարող են եղբայրներ լինել... միմիայն այդպիսով կարելի է հոգու անդորրութիւն գտնել... կեանքի ուրախութիւն...

Հիւանդը ցնցուեց, ձգուեց, աչքերը դարձրեց դէպի սենեակում կախուած խաչելութեան պատկերը և խաղաղ արտով ննջեց յաւիտեան: Պատուիր ծունկ չորեք և երկար աղօթում էր: Նա վերջին շաբաթուայ ընթացքում նկատելի կերպով փոխուել էր, նրա դէմքը աւելի մտածկոտ արտայայտութիւն էր ստացել, աչքերից նկատուում էր, որ նրա միտքը մի ինչ որ խնդրով խորապէս զբաղուած էր:

Հիւանդը մեռաւ կիրակի լուսաբացին: Գեղեցիկ առաւօտ էր: Մէկսուէլը նայում էր լուսամուտից և ծագող արեւը գիտելով, շրջապատող բնութեան հետ, նրա հոգին ևս սկսում էր հետզհետէ աւելի ու աւելի լուսաւորուել:

Քնիր խաղաղութեամբ, հանգուցեալ եղբայր իմ, առաջ Մէկսուէլը՝ նայելով ննջեցեալին: Քո մահը մեզ՝ կենդանի մնացածներին համար զարկ կը լինի յարութիւն առնելու, հոգով վերածնունդու: Անկարելի է, որ քո վերջին խօսքերն ու մահը անհետեանք անցնեն մեզ համար: Քո տանջանքները, ինչպէս և հազարաւոր քեզ նման խեղճերինը, ներկայանում են որպէս զօրեղ յանդիմանութիւն մեր քրիստոնէական խղճին: Մենք առաջ չէինք մտածում այդ տանջանքների մասին, աչքերնիս փակում էինք նրանց առաջ, ականջ ունէինք և չէինք լսում, աչք ունէինք և չէինք տեսնում: Այժմ մեր աչքերի կապանքը վայր ընկաւ: Աղքատութիւնից ու սովից առաջացած քո մահը մեր հոգեւոր աղքատութեան ահեղ դատապարտութիւնն է: Չէ որ քրիստոնէութիւնը խօսքի մէջ չէ, այլ գործի, Քրիստոսի վարդապետութեան համեմատ վարած կեանքի մէջ: Մենք շատ օրհներգներ ենք երգում Քրիստոսին, սակայն իսկական օրհներգը նրա համար մեր կեանքն է, նորա սիրով լցուած: Դու մեզ բարի դաս տուիր, մենք այդ չենք մոռանայ... գոնէ ես, հաստատ վճռողականութեամբ վերջացրեց Մէկսուէլը:

Այդէն եկեղեցի գնալու ժամանակ էր։ Այդ կիրակի ժամաւորները սովորականից շատ աւելի էին։ Ամենքն էլ կարծես զգում էին, որ այդ օրը սովորական ժամերգութիւնից զատ մի ինչ որ առանձին բան ևս պէտք է կատարուէր։

Հասաւ քարոզի ժամանակը։

Այդ օրուայ քարոզը սովորականի նման չէր։ Ոչ որ չէր յիշում, որ պատարը խօսած լինէր առանց գրածը աչքի առաջ ունենալու։ Վաղուց էր, որ նա սովորութիւն էր դարձրել առաջուց գրելու իւր քարոզը։ Այս անգամ նա խօսում էր առանց ձեռքին թուղթ ունենալու և նկատելի կերպով յուզուած։ Նրեում էր, որ ուզում էր մի ինչ որ միտք պարզել, բայց չգիտէր ինչ ձևով արտայայտէր։ Քարոզի վերջում նա ծածկեց Աստուածաշունչը և հայեացքը ժողովրդին դարձնելով սկսեց խօսել մի շաբաթ առաջ պատահած դարմանալի դէպքի մասին։

— Մեր եղբայրը, առաջ նա, այսօր առաւօտեան փոխուեցաւ առ Աստուած։ Նրա մահը, մահից առաջ խօսածները, ինչպէս նաև անցեալ կիրակի նրա այստեղ երեւալն ու խօսելը ինձ վրայ մի արտասովոր տպաւորութիւն արին։ Նրանք ինձ դրդեցին լուրջ մտածելու այն հարցի մասին, որով առաջ երբէք չէի զբաղուել։ «Ինչ է նշանակում գնալ Քրիստոսի յետեւից»։ Ես կարծում եմ, որ այն մարդու խօսքերը մեզ նախատինք բերող դառն ճշմարտութիւններ էին, և որ մենք կամ պէտք է փորձենք պատասխանել նրա տուած հարցերին կամ իբրև Քրիստոսի աշակերտներ դատապարտութիւն ընդունենք, որովհետև խօսում ենք Քրիստոսին հետեւելու մասին, իսկ գործում հակառակ նրա կամքի և վարդապետութեան։ Ամբողջ շաբաթն ես մտածում էի այդ խնդրի մասին և վճռեցի ձեզ ևս հաղորդակից անել իմ մտքերին, որոնք կարող են անցեալ կիրակի այստեղ խօսուածի պատասխանը լինել։

Հենրի Մէկսուէլը լռեց և իւր ձխականների երեսին նայեց։ Նրա առաջ կային լուրջ և խիստ դէմքեր։ Այդտեղ էին Ռայմոնդի «Օրուայ նորութիւնների» հրատարա-

կիչ էդուարդ Նորման, երկաթուղային արհեստանոցների գլխավոր կառավարիչ Ալէքսանդր Պաուէր, Լինկոլնեան դպրոցի տեսուչ Մարտ Դոնայլդ, յայտնի նկարիչ Վիլլամ Դոբսոն, Դրանցից յետոյ նստած էին նշանաւոր փաստաբան Ռիչարդ Ստոկս, թատրոնի տեսուչ Օլիվեր Կոուլ և Ռայմոնդի յայտնի վաճառական Միլտոն Ռայտ, Ս. յդտեղ էին նոյնպէս՝ երիտասարդ, բայց արդէն մեծ հռչակ ստացած, բժիշկ Վէստ, երիտասարդ հեղինակ Զեսպեր Զէդ, հօրից միլիոններ ժառանգած օրիորդ Վիրջինիա Պէշ և նորա ընկերուհի հազուադիւր ձայնի տէր յայտնի երգչուհի Հուաքէլ Վինսլու:

Հենրի Մէկսուէլը նրանց դէմքերին նայելիս՝ մտածում էր, թէ քանիսը նրանցից արձագանք պէտք է տան այն առաջարկութեան, որ ուզում էր անել: Նա շարունակեց իւր խօսքը՝ ընտրութեամբ արտասանելով բառերը, որ ունկնդիրների վրայ այնպիսի տպաւորութիւն էր անում, որպիսին մինչև այդ ժամանակ նրանք չէին ստացել նոյն իսկ այն լողկներին, երբ պատտօրը ամենամեծ ոգևորութեամբ է խօսել: Կարծես պատտօրը իւր ամեն մի խօսքը մեխում էր նրանց սրտի մէջ:

— Այն, ինչ որ ես այժմ պէտք է առաջարկեմ, թող ձեզ տարօրինակ կամ անիրադրածելի չթուի: Սակայն ես կասկածում եմ, որ ձեզնից շատերին այդպէս կը թուի Որպէս զի միանգամայն հասկանալի լինի իմ առաջարկը, ես կը խօսեմ ուղղակի՝ առանց այս ու այն կողմ ընկնելու: Ես հրաւիրում եմ այն անձանց ի մի խմբուելու, որոնք ազնուաբար և լրջօրէն իրենց վրայ պարտաւորութիւն կառնեն ամբողջ տարուայ ընթացքում մի քայլ չանել, առանց նախապէս իրենց հարց տալու. «Ինչպէս կը վարուէր Քրիստոս այս դէպքում, եթէ իմ տեղը լինէր, արդեօք ես նրա օրինակով եմ առաջնորդւում», և ապա ճշտիւ կատարել թէ իրեն և թէ իւր ընկերներին տուած խոստումը, առանց ուշադրութիւն դարձնելու դրանից առաջացած հետևանքներին: Ինչ խօսք, որ հէնց առաջինը ես կը միանամ այդպիսի մի խմբի: Պարզ է արդեօք

ասածս։ Ովքեր կուզենան միանալ այդ խմբին՝ թող ժամերգութիւնից յետոյ հաւաքուին եկեղեցու դրաղարանը։ Մենք այնտեղ կը խօսենք ծրագրի մանրամասնութիւնները մասին։ Մեր կանոնը այս պէտք է լինի, «Քրիստոսի հետքով։ Այլապէս ասած, մենք պէտք է աշխատենք զնալ Յիսուսի հետքով ճիշդ այնպէս, ինչպէս Նա ինքը սովորեցրել է իւր աշակերտներին ընթանալ։ Եւ նրանք, որոնք իրենց վրայ են վերցնում այդ պարտականութիւնը, պարտաւոր են այդպէս վարուելու մի ամբողջ տարի, այսօրուանից սկսած, առանց այլեայլութեան։

Հենրի Մէկսուէլը նորից կանգ առաւ և նայեց իւր ծխականներին։ Դժուար էր նկարագրել այն ազդեցութիւնը, որ թողել էր այդ ըստերեւոյթին հասարակ առաջարկը։ Քրիստոսի վարդապետութեան մի այդ տեսակ մեկնութիւն ու գործադրութիւն մինչ այդ դեռ ոչ ոքի մտքով չէր անցել։ Նրանք ամենքն էլ սովոր էին իրենց քրիստոնեայ անուանելու, երբեմն Աւետարանի մասին խօսելու, տօներին Քրիստոսի և Նրա վարդապետութեան մասին քարոզ լսելու, բայց ապրել միշտ այդ վարդապետութեան համաձայն, դործ դարձնել այդ կեանքի ամեն մի դէպքում, ոչ ոքի մտքով չէր անցել բնաւ։

Մէկսուէլը մտաւ խորան և մինչ նա այնտեղ հանում էր իւր զգեստը, եկեղեցին կամաց կամաց դատարկուեց։ Նա գնաց դէպի դրաղարան, որտեղ արդէն մեծ բազմութիւն էր հաւաքուած. նա չէր կարող սպասել, որ այդքան շատ անձինք կը ցանկանային յանձն առնել Քրիստոսին հետեւելու ուխտը։ Դրադարանի սենեակում հաւաքուած էին մօտ յիսուն հոգի։ Այդտեղ էին նաև Հոաքէլ Վինսլու, Վերջինիա Պէջ, Նորման, Մարտ Դոնայլդ, Ալէքսանդր Պաուէր, Ռիչարդ Սգոկս, բժիշկ Վէստ և Զէսպէր Զէդ։

Մէկսուէլը ծածկեց ընթերցարանի դուռը և կանգնեց հաւաքուած բազմութեան առաջ։ Նա գունատ էր, յուզմունքից շրթունքները դողում էին։

Այս Աստուծոյ գործ է, ասաց նա։ Մեզ այստեղ հաւաքել է ինքը Տէրը։ Աղօթենք նրան, որ մեզ իւր կամ

քին հաստատ պահի և զօրացնէ մեզ իւր ցոյց տուած ճանապարհով՝ կատարեալ սիրով և մաքուր արդարութեամբ ընթանալու:

Ազօթքից յետոյ մի քանի վայրկեան լռութիւն տիրեց: Ամենքը գլուխները խոնարհել էին: Հենրի Մէկսուէլի աչքերը արտասուքից թաց էին: Եթէ նոյն իսկ երկնքից մի բարձր ձայն սրբագործէր Քրիստոսի հետքով ընթանալու նրանց տուած խոստումը, դարձեալ չէին կարող դրանից աւելի պարզ կերպով զգալ աստուածային օրհնութեան ներկայութիւնը:

— Անշուշտ ամենքիս համար պարզ է, թէ ինչ խոստումն ենք անում, սկսեց Մէկսուէլը: Մենք պարտաւորւում ենք մեր ամենօրեայ կեանքի մէջ ամեն մի գործի սկզբում հարց տալ մեզ, թէ ինչպէս կը վարուէր Քրիստոս այդ դէպքում, առանց ուշադրութիւն դարձնելու դրանից առաջացած հետեւանքներին: Մի ուրիշ անգամ ես կը պատմեմ ձեզ այս շաբաթուայ ընթացքում իմ կեանքի մէջ առաջացած զարմանալի փոփոխութեան մասին: Այժմ այդ չեմ կարող անել. ես դեռ յիշում եմ ըմբռնել իմ մէջ կատարուած այդ նոր փոփոխութիւնը: Առ այժմ այսքան միայն զգում եմ, որ այսուհետեւ այլ ևս չեմ կարող ապրել այնպէս, ինչպէս մինչև այժմ ապրել եմ: Անցեալ շաբաթուայ ընթացքում իմ մէջ յարուցուած նոր զգացմունքները պարզեցին ինձ համար, որ ես դեռ բաւարար չափով չէի ըմբռնել Քրիստոսի աշակերտի իսկական կազմը, ուստի և պարտաւորւում եմ նոր ուխտ անելու: Մէն մենակ ես չէի համարձակւում այդ գործը ձեռնարկել: Հանգուցեալ խեղճ բանորրի բերանով Աստուած մեր ամենիս սրտերի հետ խօսեց. այդ մի կոչ էր ամենքիս համար: Ուստի և ես նոյն առաջարկութեամբ դիմում եմ ամենքիդ: Համաձայն էք արդեօք հաստատ մնալու ձեր արած ուխտին:

— Ես համաձայն եմ, ասաց Հոաքել Վինսլօու, սակայն դեռ լաւ չեմ հասկանում որտեղից պէտք է իմանանք, թէ ինչպէս կը վարուէր Յիսուս մեր փոխարէն, ո՞վ

պէտք է վճռի ինձ համար, թէ ինչպէս կը վարուէր Յիսուս իմ կեանքի մէջ պատահած ամեն մի դէպքում: Այժմ չէ որ կեանքը բարդուել է: Մեր ժամանակակից կեանքից շատ բան Փրկչի օրով դոյութիւն չունէր. ինչպէս ու եմ կարող եմ ասել, թէ ինչպէս կը վարուէր Նա այդպիսի դէպքերում:

— Իսկ ինչ անեմ, եթէ մէկը իմ վարմունքի մասին ասէ, թէ Քրիստոս այդպէս չէր վարուիլ, հարցրեց Նորման:

— Եթէ խմբի անդամներից մէկը կարծէ, թէ Քրիստոս որոշ դէպքում այսպէս կը վարուէր, իսկ մի ուրիշը չհամաձայնի ընդունել ասածը, այդ ժամանակ ինչը կարող է համաձայնեցնել մեր վարմունքը: Հնարաւոր է արդեօք մի և նոյն եզրկայութիւնները գոշժ դնել բոլոր դէպքերում, հարցրեց Մարտ Դոնայլդ:

Հենրի Մէկսուէլ փոքր ինչ լուռ մնաց և ապա պատասխանեց.

— Ես չեմ կարծում, որ տեղի ունենան այդպիսի կասկածներ կամ տարաձայնութիւններ: Եթէ մէկը ազնուաբար, անկեղծ կերպով և գիտակցաբար հետևում է Քրիստոսին, չեմ կարող ենթադրել որևիցէ կասկած ոչ իւր և ոչ էլ կողմնակի անձանց մտքերում: Եթէ Յիսուս օրինակ եղաւ ամբողջ աշխարհի համար, հետևապէս մենք ևս հնարաւորութիւն ունինք Նորան հետևելու: Այդպէս չէ:

Ամենքը համաձայնեցին: Մի քանի րոպէ մասնաւոր կերպով խորհրդածելուց յետոյ որոշուեց երկու շաբաթը մի անգամ կանոնաւոր ժողովներ անել Քրիստոսին հետևելու ճանապարհին իրենց ունեցած փորձերը միմեանց հաղորդելու համար: Հենրի Մէկսուէլը նորից ազօթք ասաց, և դարձեալ, ինչպէս ասալ, զգացուեցաւ Աստուծոյ Հոգու ներկայութիւնը: Ամենքը լուռ կերպով միմեանց ձեռք տուին և ցրուեցին իրենց տները խոր մտածմունքի մէջ ընկղմուած:

(Շարունակելի)